

Hovböld	1
Benskabb/Fotskabb	1
Förekomst	1
Symptom	2
Utseende och utveckling	2
Smittvägar	2
Diagnosering	2
Behandling - Isolering, rengöring och desinficering	2
Lagen	3
Fotskabb	3
Progressiva Lymfkörtelödem (chronic progressive lymphoedema), CPL	3
CPL FAKTA	3
Pitting edema	4
Pastern Dermatitis	5
Behandling av CPL	5
Svavel	6
Manuellt lymfdränage MLD	6

Hovböld

Hovböld är en vanlig åkomma som nån gång drabbar de flesta hästar, bölden uppkommer oftast genom sömstick eller om hästen trampat på något smalt och vasst. Bölden bildas då inne i hoven och är mycket smärtsam, hovböld är en vanlig orsak till diffus hälta.

Bölden behöver skäras ut av en hovslagare och i vissa fall även en veterinär, varet rinner då ut o sedan hålls hålet i hoven rent tills hästen är ohalt och smärtfri. I vissa fall spricker bölden av sig själv och smärtan avtar då snabbt.

Ett tips är att använda en barnblöja vid öppet hovböldssår, blöjan suger upp vätska från hoven och håller torrt mot sulan samtidigt som den inte släpper igenom väta från underlaget. Bästa sättet att få blöjan att sitta på plats är silverteip.

Konsultera alltid din hovslagare om veterinär behöver tillkallas.

Benskabb/Fotskabb

(Chorioptes Equi)

Förekomst

Skabbkvalstret förekommer hos flertalet kallblodiga hästar. T.ex. Ardenner, Shire, Clydesdale, Nordsvensk mfl. Raser med mycket hovskägg blir oftast drabbade. Däremot så kan även halvblodshästar och hästar av ädlare raser drabbas eller vara symptomlösa bärare av parasiten.

Symptom

Dessa kan variera kraftigt från individ till individ. Men i allmänhet så yttrar sig symptomen genom att hästen får klåda på fram- och bakben. Hästen kliar sig på allt den kommer åt, stampar med fram- och bakben, biter på dem. Genom detta beteende kan (och oftast så får den) små sår i huden där andra hudsjukdomar kan fästa såsom mugg/rasp och svamp/hudinfektioner. Därför är det inte ovanligt att benskabb förväxlas med mugg eller svamp som återkommer.

Huden får ofta krutor och kan upplevas som kletiga. På hästar med vita ben kan man emellanåt se att pälsen och hovskägget får en gulaktig färg. Pillar man på krustorna brukar dessa lossna tillsammans med håren i det område som man pillar på. Benskabb luktar inte något speciellt, kanske något unket.

På vintern brukar infekterade hästar uppvisa mer symptom än på sommarhalvåret. Förekomst av benskabbskvalster kan även hittas i man och svans på hästen.

Utseende och utveckling

Kvalstrena är jättesmå, knappt synbara för ögat. De lever i hudytan och kring hårstrånas bas. En skabbhona lever i cirka 2 månader och hinner då lägga cirka 90 ägg. Själva utvecklingen från ägg till kvalster tar 10-20 dagar.

Smittvägar

Benskabb smittar genom direktkontakt. Från häst till häst, genom borstar eller annan utrustning som varit i kontakt med en skabbsjuk häst samt via kontakt med människor, så om man kliar en skabbsjuk häst och sedan kliar en frisk häst så har den friska hästen troligtvis smittats.

Skabbkvalstrena kan i gynnsamma fall överleva i borstar och täcken i upp till 2 månader och kan då återinfektera en behandlad häst. Dock så dör de i frosttemperaturer.

Diagnosering

Diagnos sker antingen via vana hästmannaögon eller man haft en häst med benskabb innan, men absolut säkrast är att ta ett hud/hårprov och lägga i en zip-påse och skicka in via veterinären till analys under mikroskop.

Ta provet där det finns hudförändringar, försök få med både hudskrap/skorv och hårstrån.

Behandling - Isolering, rengöring och desinficering

Konsultera veterinär angående aktuell behandling, tillvägagångssätt och behandlingstid. Klipp bort all behåring från framknä och neråt, även på bakbenen. Samtliga hästar i samma stall/hage skall behandlas då de - även om de är symptomlösa - kan vara smittbärare. Använd inte den specifika hagen mer förrän det har varit minusgrader ute och kvalstrena dött.

Ta inte in nya hästar i stallet förrän stall är desinficerat och hästarna i stallet är färdigbehandlade.

Tvätta täcken, borstar, boxar, grepar, ja i princip allt som har varit i kontakt med hästarna för en fullständig desinficering av stall. Släng ut all bädd och sopa noga ur boxen, desinficera med t.ex. virkonS eller liknande medel.

Största risken är att hästen blir återsmittad av sin omgivning där man inte rengjort ordentligt.

Lagen

Benskabb hos häst är inte anmälningspliktig.

Fotskabb

Fotskabb är mycket svårt att se på en undersökning då skrapprovet tas på överhuden och skabbdjuret lever under huden.

Om hästen står och stampar irriterat och t.ex. kliar benen eller annan kroppsdel manisk då har du troligen skabb på hästen. Krustor är vanliga på skabbhästar, som är vitgula "flagnor" som sitter fast på hårstrået.

Fotskabb kan sprida sig över hela hästen i mycket svåra fall.

Skabben är mycket vanlig hos importerade hästar med hovskägg.

Verksam behandling som finns i dagsläget är ej godkänt för häst.

Eprinex (receptbelagt) har gett mycket goda resultat av på svårt drabbade skabbhästar. Enkelt att applicera med bara en sträng vätska över hästen och bredvid mankammen.

Sebacil (receptbelagt) används utspätt med vatten för att gnugga in blandningen på hästarnas ben.

Raka aldrig en häst som har hovskägg! Då tar du bort det naturliga skyddet på benen som då blir sårbara för diverse infektioner och svampar såsom mugg och rasp.

Det är viktigt att alltid behandla en skabbhäst!

Skabbsåren som blir när hästarna kliar sig kan leda till allvarliga infektioner.

Tänk också på att en häst som haft skabben länge kan bli inåtvänd och irriterad.

Sebacil behandling kan göra mycket ont så därför kan det vara bra om det är flera som hjälps åt vid behandling av hästen.

Medlet är starkt och svider i de små såren på hästens ben.

Det bästa är om hästen kan stå med alla fötterna i hinkar innehållandes blandningen för bästa resultat.

Progressiva Lymfkörtelödem (*chronic progressive lymphoedema*), CPL

En relativt okänd sjukdom i Norden som är vanligare än vad man först trodde. Har dödlig utgång. Drabbar vad man vet bara tyngre raser. Ofta Shire, Clydsdale, Ardenner samt korsningar.

Forskning som gjorts är begränsad.

CPL FAKTA

CPL är dödligt för hästen som drabbas. Det karakteriseras genom ett pågående svällande, hyperkeratos och fibros.

Hyperkeratos är en missbildning i hornlagret, som kan drabba andra djur och människor. Det går hand i hand med missbildning på grund av keratin. Keratin är svavelhaltiga proteiner och tillhör gruppen fibrosa proteiner. De fibrosa proteinerna lägger grunden för hår naglar och hornlagret som i detta specifika fall. Hornlagret är det översta lagret av överhuden som är fyllt av keratin. Hyperkeratos kan uppstå som följd av A-vitaminbrist och exponering av arsenik.

Fibros innebär att det bildas något som kallas fibrös vävnad efter ett sjukdomstillstånd eller inflammation. Det innebär att vävnader hårdnar och gör det svårt för vätskeflödet att ta sig igenom vävnaden. Fibros kan uppkomma via kemoterapi, brännskador eller misskötsel av lymfödem.

I det tidiga stadiet av lymfödem sväller vävnaden med proteinrik lymfvätska som gör det svårt att tömma vävnaden. Detta tillstånd gör vävnaden mjuk och vid tryck trycks lymfvätskan bort och det tar tid innan "hållet" fylls igen.

Pitting edema

Detta kallas för "pitting edema", pitting betyder punktfrätning, just för att den mjuka svullnaden bildar en grop vid punkttryck. Behandlar man inte här så kommer det leda till att vävnaden utsätts för fibros, vilket betyder att den stelnar och blir hård. I detta fall så kan man inte göra så mycket mer än att försöka hindra ödemet att svälla ännu mer och bli värre men de kan aldrig gå tillbaka helt. Bara för att man har svällt mycket betyder inte det att fibros kommer att uppstå, det kan uppstå redan på en betydligt mindre svullnad. Det vill säga att det är inte storleken på ödemet som påverkar fibrosen. I det här laget kan man inte tömma ödemet som sig bör längre och cellerna i vävnaden ackumuleras vilket leder till mer fibros och en större risk för infektion då näring ej kan nå ut till cellerna som sig bör. I och med detta finns det en massa celler som avger ett giftigt avfall på grund av att systemet inte fungerar längre. Detta ökar risken ännu mer för infektioner i vävnaden.

Att lymfvätskan inte kan ta sig till lymfknutorna innebär att alla patogena ämnen och allt avfall som skulle filtreras ligger kvar i vävnaden. I lymfknutorna eller lymfnoderna som det kallas behandlas alla smittoämnen (patogena) med hjälp av lymfocyter som förökar sig och förstör alla infektioner. Dessa omständigheter kan leda till inte bara underliggande infektioner utan även öppna sår som är svårläkta.

CPL relateras med chronic lymhoedema och elefantiasis nostras verrucosa, den sistnämnda en fasansfull sjukdom som är extremt ovanlig men drabbar ett fåtal människor varje år.

De tyngre raserna måste regelbundet kollas under hovskägget för att man i god tid ska kunna hitta tecken på att hästen lider av CPL. När den är fullt utvecklad så har det ofta gått väldigt långt. Man ska vara extra uppmärksam om hästen får sår, mugg, rasp eller skabb. När den något av dessa måste det behandlas ordentligt så att åkomman försvinner. Små sår kan leda till bland annat svamp och drabbning av kvalster som livnär sig på den döda huden.

Det är just därför skabb är ett sådant problem. Man spekulerar i att de tyngre raserna har en annan typ av hud än de lättare raserna vilket innebär att skabben överlever ofta länge på en tyngre häst än på en varmblodig, där skabben nästan inte alls överlever. Dessa infektioner som bildas på grund av dessa sår kan i sin tur leda till stafylokocker som är väldigt vanligt i just hudinfektioner och det är även

penicillinresistent. Förutom stafylokocker uppstår i många fall även dermatophilus som är det vi kallar krustor, vilket är en svamp som ofta förknippas med hovskabb. De förekommer ofta samtidigt och denna åkomma lever och frodas utan att behöva tillförsel av syre. Denna svamp trivs väldigt bra i varma fuktiga områden. Vilket gör att den passar utmärkt i dessa infektionssår som bildas av lymfödemen.

Man ska inte tro att man är utanför riskzonen bara för att man har stora torra marker. Visst leder fukt till ofta till mugg bland annat och skabb trivs bra i fukt, men hästar kan även få sår i värmen och sår kan vara svårsläkta i just värme. Du är aldrig skyddad mot CPL. Har man fått denna rad av händelseförlopp. Sår, kvalster, infektion och du hittar en mjukt svullnad på den bakre delen mot ballarna på hästen, då är CPL ofta ett faktum. Får hästens små sår på benen som inte vill läka med vanlig hemmabehandling, sårtvätt och salva så tveka inte att ringa veterinären och be om antibiotika. Om denne inte går med på det så förklara varför du är så enträgen och vilka risker din häst står inför. Många veterinärer idag har inte ens hört talas om denna sjukdom.

I England där aveln är stor på kallblodshästar är denna sjukdom ganska vanlig men den förnekas även av många och det hymlas om förekomsten.

Man vet inte om det är ärftligt även om mycket pekar på det, i så fall löper avkomman större risk att drabbas. Riskfaktorerna finns och infinner sig problemen på rätt plats vid rätt tillfälle så är det ett faktum.

Pastern Dermatitis

Pastern Dermatitis är en sjukdom som sätter sig bak i karleden och ballarna på de tyngre raserna och det är ungefär som mugg. En massa småsår som aldrig vill läka i tidigt ålder och finns i hela hästens liv. Men det är inte dödligt. Den är ofta smärtsam och leder till slut till en disfigurering av benet om man inte behandlar den. Den är dock återkommande ungefär som skabben och man måste alltid vara nitisk i sin behandling av hästen. I början trodde man att det var en obehandlingsbar pastern dermatitis. Den kallades för therapy resistant pastern dermatitis i början. Det var UC Davis School of Veterinary Medicine som först upptäckte sjukdomen.

Pastern Dermatitis leder inte till CPL men det påskyndar garanterat sjukdomsbilden. Hästar med CPL har på något sätt en ändrad form av elastin. Elastin är ett protein som finns i vår bindväv. Man misstänker att sjukdomen beror på ett lymfsystem som inte riktigt fungerar och ett nedsatt immunförsvar. En hingst i Belgien beräknades nå en ålder på ca 20 år, vilket är en vanlig ålder för hästar av ardenertyp. På grund av CPL blev han bara sex år.

Förloppet kan gå mycket snabbt men också väldigt långsamt. I många fall visar sig inte hälta förens hästen är upp emot 15 år.

Behandling av CPL

Som nämnt kommer hästen med CLP aldrig bli frisk. Men det finns metoder bromsa sjukdomen. Metoderna kan till och med göra att vissa lymfknutor kan utföra sitt jobb och filtrera vätska. Framförallt bör hovskägget klippas.

Med rakat hovskägg är det lättare att sköta såren som med största sannolikhet finns där under och det är lättare att se hur omfattande ödemen är. Notera att dessa behandlingar är något som måste följa hästen livet ut. Med tanke på att dessa hästar har fibros i vävnaderna och lymfknutarna inte fungerar som de ska tenderar dessa hästar att ha en dålig blodcirkulation. Att avlägsna hovskägget gör också att det är lättare

att hålla en torr och bakteriefri miljö så att inte kvalster bland annat Pastern Dermatitis härjar. Det viktiga är som sagt att hålla torrt.

För att förebygga sjukdomen kan man tvätta regelbundet och torka noga, helst med hårtork. Detta gäller även utställningshästar som har hovskägget kvar. Det finns speciella produkter som man kan köpa som är extra snälla mot den känsliga huden. Frontline rekommenderas för att behandla skabben. Något som är effektivt och billigt är svavelpulver blandat med mineralolja. Att det är billigt är en stor fördel då det är kostsamt att behandla en häst hela livet ut. Man blandar svavel med oljan tills det blir en pasta som man kan stryka på benen varje dag.

Svavel

Svavel går att köpa en ren form på apoteket här i Sverige. Detta är helt säkert och kan användas på dräktiga ston. Har man problem med kvalster efter all annan behandling så är regelbunden behandling med ivermectin att rekommendera. Rörelse och motion rekommenderas för att hjälpa blodcirkulationen och påverka lyman så gott det går. Fri rörelse rekommenderas.

Manuellt lymfdränage MLD

Manuellt lymfdränage, MLD, används på människor med lymfödem och har visat sig effektivt. I den akuta fasen av CPL brukar man använda sig av MLD på hästar men inte när det har fått fäste och pågått ett tag. Man kan spola med kallt vatten på den svullna området för att få en massageliknande effekt. Efter du har masserat och sköljt är det jätteviktigt att det torkar upp ordentligt. Har hästen hovskägg ska hårtork användas. Denna behandling är på kort sikt effektiv då svullnaden går ner och spänningarna blir mindre påtagliga.

Det finns även en bandagemetod men den är ganska komplicerad. Den är givetvis effektivare på en människa som kan resonera så att om ”om jag sitter still så är bandaget still”. En häst är ju ständigt i rörelse och bandaget måste ta hänsyn till det plus att det är svårt att anpassa bandage efter benet upp till hase När det gäller CPL måste man ha ett bandage som är elastiskt men ändå sitter tight. Padden är givetvis den viktigaste faktorn. För att uppnå resultat ska dessa sitta på dygnet runt. De bör bytas varje dag. I början kommer ödemet att vätska sig och padden kommer att bli fuktig och ohygienisk. Efter ett tag kommer ödemet att reduceras.

Vid arbete rekommenderar man att man tar av bandagen och använder damasker/benlindor för att sedan byta tillbaka till bandaget. Ska man bara promenera eller skritta kan man lämna bandaget på. När ödemet har reducerats kraftigt kan man gå över till att använda vanliga sockor istället för bandage. Huruvida det har någon effekt är dock inte fastställt ännu. Man kan fråga sig hur det blir med hästens senior när de har stöd hela tiden.